

Utvärdering av vård vid endometrios

2019

Endometrios är en sjukdom som obehandlad orsakar stort lidande för den drabbade. Trots att många har endometrios är medvetenheten och kunskapen om sjukdomen fortfarande begränsad inom hälso- och sjukvården och det råder regionala skillnader i vilken vård som erbjuds. Det visar Socialstyrelsen första utvärdering, med utgångspunkt från de nationella riktlinjerna inom området.

Vad är endometrios?

Endometrios är en östrogenberoende sjukdom som innebär att vävnad som liknar livmoderslemhinna växer utanför livmoderhålan. Ungefär en av tio flickor och kvinnor i fertil ålder antas ha sjukdomen, vilket innebär att ungefär 250 000 personer är drabbade. Det vanligaste symtomet är svår mensvärk, men endometrios kan även yttra sig till exempel som smärta vid ägglossning, smärta vid tarmtömning, djup samlagssmärta, problem med urinvägarna och ofrivillig barnlöshet. Alla med endometrios har inte svåra smärttillstånd, men för den som har besvär är det viktigt viktigt med tidigt insatt behandling så att smärtorna minskar och sjukdomsutvecklingen bromsas upp.

Medvetenheten och kunskapen måste höjas och de regionala skillnaderna utjämnas

Utvärderingen visar att medvetenheten och kunskapen om endometrios måste höjas inom bland annat elevhälsan och primärvården. Undersökningen visar även att de regionala skillnaderna inom den specialiserade vården är stora. Den vård och behandling du som patient får, är avhängig av var i landet du bor.

Behov av rutiner och strukturella förbättringar

Utvärderingen har belyst hur de strukturella förutsättningarna ser ut inom endometrioscårdan. Det behövs i större utsträckning till exempel dokumenterade rutiner för samverkan mellan olika insatser och för handläggning av personer med misstänkt eller bekräftad endometrios. Såväl specialist-, primärvården och elevhälsan behöver se över och utveckla sitt arbete för att kunna ge en god vård och omsorg.

Vården behöver följa upp behandlingseffekter

Hälsa- och sjukvården behöver bättre följa upp effekterna av behandling. En uppföljning i rimlig tid innebär trygghet för patienten, större chans att hitta rätt behandling och högre sannolikhet för att man inte behöver söka vård akut i framtiden.

Samtliga förbättringsområden

- Fler behöver ha en rutin för smärtlindring vid akuta vårdbesök
- Fler patienter behöver erbjudas hormonell behandling
- Det behövs bättre uppföljning av behandlingseffekten
- Fler kvinnokliniker behöver ha ett multiprofessionellt endometriosteamb
- Det behövs bättre tillgång till smärtspecialist
- Mer personal behöver få fortbildning
- Det behövs bättre förutsättningar för samverkan
- Mer strukturerad handläggning inom primärvård och elevhälsa

Stöd för att utveckla vården till personer med endometrios

Socialstyrelsen har utvecklat olika former av stöd till elevhälsan och övriga hälso- och sjukvården. På Socialstyrelsens webb hittar du informationsmaterial till såväl patient som till vårdgivare. Här finns en webbutbildning med bland annat interaktiva övningar och fallbeskrivningar. Läs mer på www.socialstyrelsen.se/endometrios

Gå gärna in och lyssna på #36 av Socialstyrelsens poddinspelningar, som handlar om endometrios. Du hittar den på www.socialstyrelsen.se/podd

Vad är nationella riktlinjer och utvärderingar?

Nationella riktlinjer och utvärderingar består av rekommendationer, indikatorer, målnivåer och utvärderingar. De vänder sig i första hand till beslutsfattare och verksamhetsledningar på alla nivåer, men kan även vara till nytta för yrkesverksamma, patientföreningar och media. Utvärderingarna visar i vilken utsträckning regionerna arbetar i enlighet med rekommendationerna i de nationella riktlinjerna och vad som behöver förbättras.

År 2018 publicerade Socialstyrelsen nationella riktlinjer för vård vid endometrios. I samband med detta påbörjades en första utvärdering av vården vid endometrios, med utgångspunkt från riktlinjerna.

Besök vår webbplats för mer information

Mer information om utvärderingen finns på Socialstyrelsens webbplats, www.socialstyrelsen.se